2. İslam Kültür ve Medeniyetinin Diğer Medeniyetlere Etkisi

İslam başta Avrupa ve Afrika olmak üzere dünyada derin izler bırakmış, bu bölgelerde kendinden önce var olan medeniyetleri etkilemiştir. İlk Çağ'da etkin olan Yunan medeniyeti ve bu medeniyete mirasçı olan Roma medeniyeti beşinci asırda başlayan Kavimler Göçü ile yıkılınca bir medeniyet boşluğu meydana gelmişti. Bu dönemin ardından medeniyetin yönü Doğu'ya dönmüş, dünyaya İslam medeniyeti yön vermeye başlamıştır.

İslam, bünyesinde bulunan unsurlar için ayrım yapmayan, erdemli toplum oluşturan bir tevhit medeniyetidir. İslam, insanların inanç ve kültürlerini birbiriyle

çatıştırmaz, birbirine yaklaştırır. Müslümanlar, yönettiği halkı yerli ve yabancı diye ayırıma tabi tutmaz. Aynı kültürün ve toprağın bir parçası olarak çeşitlilikleri ve farklılıkları kazanım ve zenginlik olarak kabul eder.

Müslümanlar, fethettikleri coğrafyalarda yaşayan insanların din ve inançlarına müdahale etmemiştir. İbadetlerini yapabilmeleri için gerekli ortamı sağlamış ve güvence altına almıştır. İslamiyet'in farklı inanç ve kültürleri bir arada yaşatabilme anlayışı, dünya tarihinde eşi görülmemiş bir uygulamadır.[9] Hz. Peygamber'in Hayber fethinde Tevrat nüshalarını Yahudilere iade etmesi, İstanbul'un fethi sonrası Fatih Sultan Mehmed'in Patrikhane'ye dokunmaması, Yahudi, Hristiyan ve diğer inanç mensuplarına sağladığı ibadet özgürlüğü, Darülaceze'de cami, havra ve kilisenin bir arada bulunması bunun en güzel örneklerindendir. Bu yaklaşım, İslam medeniyetinde **öteki** algısının bulunmadığını göstermektedir.[10]

Fark Edelim

Veda Hutbesi'nden

(9 Zilhicce 10 / 8 Mart 632 Cuma)

...Ey insanlar! Biliniz ki rabbiniz birdir, atanız da birdir. Bütün insanlar Âdem'den gelmiş, Âdem de topraktan yaratılmıştır. Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın da beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük ancak takva iledir. Biliniz ki bu şehriniz Mekke, bugününüz arefe ve bu ayınız zilhicce nasıl mukaddes ve dokunulmaz ise mallarınız ve canlarınız da aynı şekilde dokunulmazdır...

(Genel ağdan alınmıştır.)

İslam medeniyeti diğer medeniyetlere karşı açık tavırlı olmuştur. Kendisi dışındaki medeniyetleri yok saymamış, birbiriyle ilişki kurmasına katkı sağlamıştır. Doğu Türkistan'dan, Balkanlara ve Kuzey Afrika'ya kadar uzanan bir coğrafyada İslam yönetimi altında Budist, Hindu, Zerdüşt, Ortodoks, Ermeni, Kıpti, Katolik ve Yahudi inanç ve etnik yapılarına mensup olanlar huzur ve barış içinde yaşamıştır.

Müslümanlar, ulaştıkları bölgelerde felsefe, mantık, matematik, kimya ve tıp gibi ilimlerle ilgili mirası değerlendirip geliştirme yolunu tercih etmiştir. Meydana getirdikleri ilmî birikim, dünyada yapılan ilmî çalışmalar için temel oluşturmuştur.

İslam medeniyeti zayıf düştüğü süreçlerde dahi başka medeniyetlerle olan ilişkilerinde kendine olan güvenini kaybetmemiştir. Dünyanın değişik ülkelerine öğrenci gönderilmesi, yeniliklerin takip edilmesi ve yakın dönemde İslam ve Batı toplumları arasında birbirini tanımayı amaçlayan çalışmaların varlığı Müslümanların kendine olan güvenlerinden kaynaklanmaktadır.

---

9 bk. Bozkurt, "Eman", 11/75-77; Yaman, "Zımmi", 44/434-438.
10 bk. Kenanoğlu, "Zımmi", 44/438-440.